

Literatūra un Māksla

RADOŠĀS SAVIENĪBAS UN GATAVOŠANĀS DEKADEI

Republika pošas latviešu literatūras un mākslas dekadei Maskavā. Beidzies pirmais priekšdarbu periods. Plēnācis laiks atvērt tautai plašu sabiedrību un pakļaut tās kontrolei plānu, nodomu un pasākumu izpildi.

Jau decembra vidū šķatītajiem un klausītajiem nododamas pirmās dekadei domātas izrādes un koncerti. Aprīlī-maijā mums jābūt pilnīgi gataviem doties ceļā. Tādēļ sevišķi skaidri jābūt redzami tie lielā darba iecirkņi, kuri visvairāk atpauk un leņķi pārvērta brīdī samērā plašā frontē. Pašlaik tās ir mūsu radošās organizācijas — Rakstnieku, Komponistu un Mākslinieku savienības.

Parastās darba dienas bieži vien tā arodam ar dažiem trūkumiem un nepilnībām, ka tos pat vaļs neņem. Toties lielām svētkiem, tie pēkšņi kļūst sevišķi manāmi. Latviešu literatūras un mākslas dekadei Maskavā būs tādi lieli sociālistiskās kultūras svētki. Lai tie kļūtu par sasniegumu skati, vispirms jānotiek rūpīgai padarītā darba pārbaudei un vērtību pārvērtēšanai. Pirms doties ceļā, jāsavēd kārtībā pašiem sava mājai. To darot, leraugām, ka esam bijuši slikti saimnieki, lonaus kultūras vērtību krātuvēs atrodam arī tukšas vietas.

Demonstrējot mūsu sasniegumus literatūras un mākslas laukā, dekade stāstīs Maskavā, padomju tautai, visai progresīvajai cilvēcei par latviešu laimīgo dzīvi. Galvenajiem, spilgtākajiem brīžiem mūsu tautas mūžā tādēļ jārod pletiekami spilgti atspoguļojumi arī dekades programās. Citādi šī dzīve jūks parādīta greizā spogulī. Pedējos gadu desmitos mūsu tautas likteņus izšķiršie notikumi ir padomju varas nodibināšana Latvijā, republikas uzņemšana brālīgo republiku draudzīgajā saimē, Lielās Tēvijas karš un padomju lauku pasaulesvēsturiskā uzvara tajā, socialisma uzcelšana mūsu pilsētās un laukos pēc kara posmā. Ir vietā pārmetumi latviešu padomju literatūrai, kas nav pienācīgi attēlojusi šos aizraujošos satura pārbēgumus. Bet cik gan daudz lielā mērā to pašu vajag atvēlināt uz mūsu gleznotājiem! Kur ir tie savilgojošie audekli, kas Maskavas dekadei visā augumā parādītu mūsu varoņos strēlniekus un partizānus Lielās Tēvijas kara frontēs? Kur ir gleznas, kas lemozinātu 1940. gada vēsturiskos notikumus? Savā laikā Ed. Kalniņš un A. Egle lecerēja liela apjoma darbu par mūsu republikas uzņemšanu PSRS sastāvā. Nodoms palieks pusceļā. Nav zināms, kad autori to vedīs galā.

Pievēršoties komponistu devumam, var jautāt: kur ir tā dziesma par mūsu padomju dzīvi, kas būtu jau izstrādājis laika pārbaudi un varētu stāties blakus E. Dārziņa «Lauztajam priekšam», J. Vitola «Gaismas pilij», E. Meingaila «Senatnei»? Kur ir operas, baleti, kantātes, oratorijas par to, ko darijuši, domājuši un izjūti padomju Latvijā darbaizdevus savas republikas piecāpmit pastāvēšanas gados? Tādi jautājumi ir vietā, un atbildes uz tiem grūti atradams.

Plašākai sabiedrībai jau zināms dekades leģendējumu aptuvenais repertuārs mūsu teātros. Tas ir aptuvenais galvenokārt tādēļ, ka nav pilnīgas skaidrības par oriģinalitāti, kuras attēlotu mūsu padomju dzīvi. J. Raiņa vārdā nosauktais Dalles teātris vēl aizvien liek lielā cerības uz Jūliju Vanagu un viņa jauno lugu «Kūģis iziet jūrā». Pagājušī gandrīz divi gadi, kopš autors strādā pie šī darba. Laiks būtu zināt, kad viņš izpildīs savus solījumus un savas saistības.

Tieši ar oriģinalitātes grūtībām ir arī Akademiskajam Dramas teātrim. Pašlaik tā plānu pamatā ir A. Grīgula jaunā satīriskā komēdija, pie kuras autors vēl tikko sācis strādāt.

Jā šim vajadzībām vēl pievieno tieši dekadei nepieciešamos priekšnesumus (kantātes, dziesmas, dejas), tad kļūst apjaušams milzīgais darba apjoms, kas burtiski pāris tuvākajos mēnešos jāveic radošajām savienībām. Runa lēt par repertuāru, kura vēl nav, bet kurš būs jāiestudē teātriem, korim, muzikas, dziesmu un deju ansambļiem. No šejienes neizbēgami rodas slēdziens, ka dekades sagatavošanas atslēga pašlaik lielā mērā atrodas radošo organizāciju rokās.

Kas vajadzīgs, lai tā noritētu straujāk un augstākā līmenī? Pirmām kārtām vajadzīga vislielākā radošā aktivitāte pašu mākslinieku, komponistu, dzejnieku un dramaturgu saimē. Nav un nedrīkst būt tāda dalrādes meistara, kurš šīs dienas darbu paliekt vienaldzīgs, kurš nedzīvotu radošā satraukumā par darbu, ko viņš lecerējis un nodomājis veikt dekadei Tauta gaida no saviem literatūras un mākslas meistariem, lai viņi saprastu, ka tiesības piedalīties dekadei ir viena no vislielākajām radošajām uzvarām, kādu vien iespējams izcīnīt visā mūžā. Tauta gaida, lai tieši dekadei mūsu talanti izpaustos viskrāšņākajā un nozīmīgākajā veidā.

Daži fakti liecina, ka radošajās savienībās pagaidām nav jūtama vajadzīgā aktivitāte. Pēc ilgākas apspriešanās MS vadība iesniedza savus priekšlikumus par darbību, ko nepieciešams radīt sakarā ar dekadi. Izņemot jau senāk lecerēto, ļoti nozīmīgo prof. O. Skulmes gleznu «Bezņemnieku un laukstrādnieku kongress Valmierā 1917. gadā», šai sarakstā nav gleznu un grafiku, kas cik nekā nozīmīgi papildinātu pēckāra izstādes redzēto darbu klāstu. Dzejnieki bija uzacīnāti līdz 15. novembrim darīt zināmus savus nodomus sakarā ar gatavošanos dekadei. Patiesībā šis aicinājums palieks bez atbildes. Komponisti pavisam aukstasinīgi nolēmuši atgriezties pie gatavošanās dekadei tikai pēc starprepublikāniskā plenuma par muzikas kritikas jautājumiem. Nē, dekades sagatavošana vēl nav kļuvusi par galveno uzdevumu mūsu radošajās savienībās!

Līdz šai baltajai dienai daļa radošo darbinieku acīm redzot domā, ka vēl jau ir laiks un gan jau paspēsim. Tādēļ visu spēku un iespēju mobilizācija dekadei ir literatūras un mākslas darbinieku galvenais uzdevums.

Sai sakarā rodas virkne jautājumu par radošā procesa organizēšanu. Radot operu, baletu, kantāti, dziesmu, nepieciešams sadarboties komponistam ar dzejnieku. Tādas sadarbības vietā pašlaik mums ir domu apmaiņa par to, kam jābūt pirmajam: tekstam vai muzikai. Komponisti saka: dodiet tekstus un būs dziesmas! Dzejnieki atbild: cik labu tekstu nav aizgājis bojā sliktas muzikas dēļ! Mums vajadzētu iepriekš zināt komponista leceri. Dala taisnības ir kā vieniem, tā arī otriem. Bet vajadzīgo darbu nav un nav.

Notiek tas tādēļ, ka pēckāra gados starp komponistiem un dzejniekiem nav nodibājusies ista, radoša draudzība. Katrs dzejas meistars taču zina, kurš komponists var vispilnīgāk izteikt skatu valodā viņa izolētos tēlus, noskaņas, izjūtas. Katrs komponists, skaidrā, savukārt, jūt, kura meistara vārsmas vislabāk ierosina viņa dalrādī. Viņi dāzīs te parastī leks. Zināmā mērā to apliecinā ne viens vien no pedējos gados notikušajiem konkursiem, kas nav devuši nekā īsteni paliekoša.

Dekades sagatavošanas posmā mūsu komponisti un dzejnieki nav vēl atraduši ceļu viens pie otra, kaut arī viņi pazīstas un sastrādā jau daudzus gadus. Tādēļ steidzami jāmeklē vidutāji, jārod organizatoriskās formas, kas sekmētu tādas radošās draudzības nodibināšanos. Kas te varētu līdzēt: konkurss, pasūtījumi, republikas vadošo darbinieku pārrunas ar konkrētiem dzejniekiem un komponistiem vai vēl kas cits? Šis jautājums pelnījis vispusīgu apspriešanu. Tautai, plašai sabiedrībai jāzina, kas pašlaik traucē dekades sekmīgu gatavošanu un kas darāms, lai šos traucējumus novērstu.

Latviešu literatūras un mākslas dekadei Maskavā būs apjoma ziņā plašākais un nozīmīgākais ziņā pats ievērojamākais notikums mūsu tautas kultūras dzīvē. Tas jau izvērties par nopietnu pārbaudi mūsu līdzšinējam darbam. Maksimālā radošā aktivitāte, visu radošā darba organizācija un vadības formu pilnīga izmantošana — tuk, nepieciešamie priekšnoteikumi dekadei!

No Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centralās Komitejas un PSR Savienības Ministru Padomes

Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centralā Komiteja un PSR Savienības Ministru Padome dziļās sēras paziņo, ka 1954. gada 22. novembrī Ņujorkā pēkšņā nāvē miris izcilais valsts darbinieks — Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centralās Komitejas loceklis, PSRS Ārlietu ministra pirmais vietnieks, PSRS Augstākās Padomes deputāts, akademiķis

biedrs Andrejs Januārija d. VISINSKIS.

Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centralā Komiteja PSRS Ministru Padome

PADOMJU DZIMTENĒ

Kazaņā atklāts V. I. Leņina piemineklis

Atzīmējot V. I. Uļjanova (Leņina) vārdā nosauktās Kazaņas Valsts universitātes 150 gadu jubileju, 21. novembrī Kazaņā svinīgi atklāja pieminekli V. I. Leņinam, kas šeit mācījies un sācis savu revolucionāro darbību.

Piemineklis celts pēc Staļina premijas laureata tēlnieka Cigaja un arhitekta Kalpiņa projekta. Bronzas skulptūrā atveidots 17 gadu vecumā students Volodja Uļjanovs, kas stāvēl pācēlu galvu, uz priekšu pāvērstu skatienā.

Inscenēta

Džeka Londona luga

Maskavas Padomes vārdā nosauktais teātris uzvedīs Džeka Londona vienīgo 1910. gadā uzrakstīto lugu «Zādzība». Izrādi leģendējusi PSRS Tautas mākslinieks J. Zavadskis un J. Smitkins, galveno lomu tēlo PSRS Tautas māksliniece V. Marecka.

Televīzijas centrs Tomskā

Tomskas darbaizdevus trīs reizes nedēļā ar lielu interesi noskatās pilsētas televīzijas centra pārrades. Pilsētas televīzijas centrs radīts uz polittehniskā institūta amatlietu televīzijas centra bāzes. Patlaban šeit uzstāda jaunu aparātu. Tā dos iespēju izdarīt pārrades no studijām, ko varēs uztvert 50 kilometru rādiusā. Pabeigta pirmās kārtas montāža.

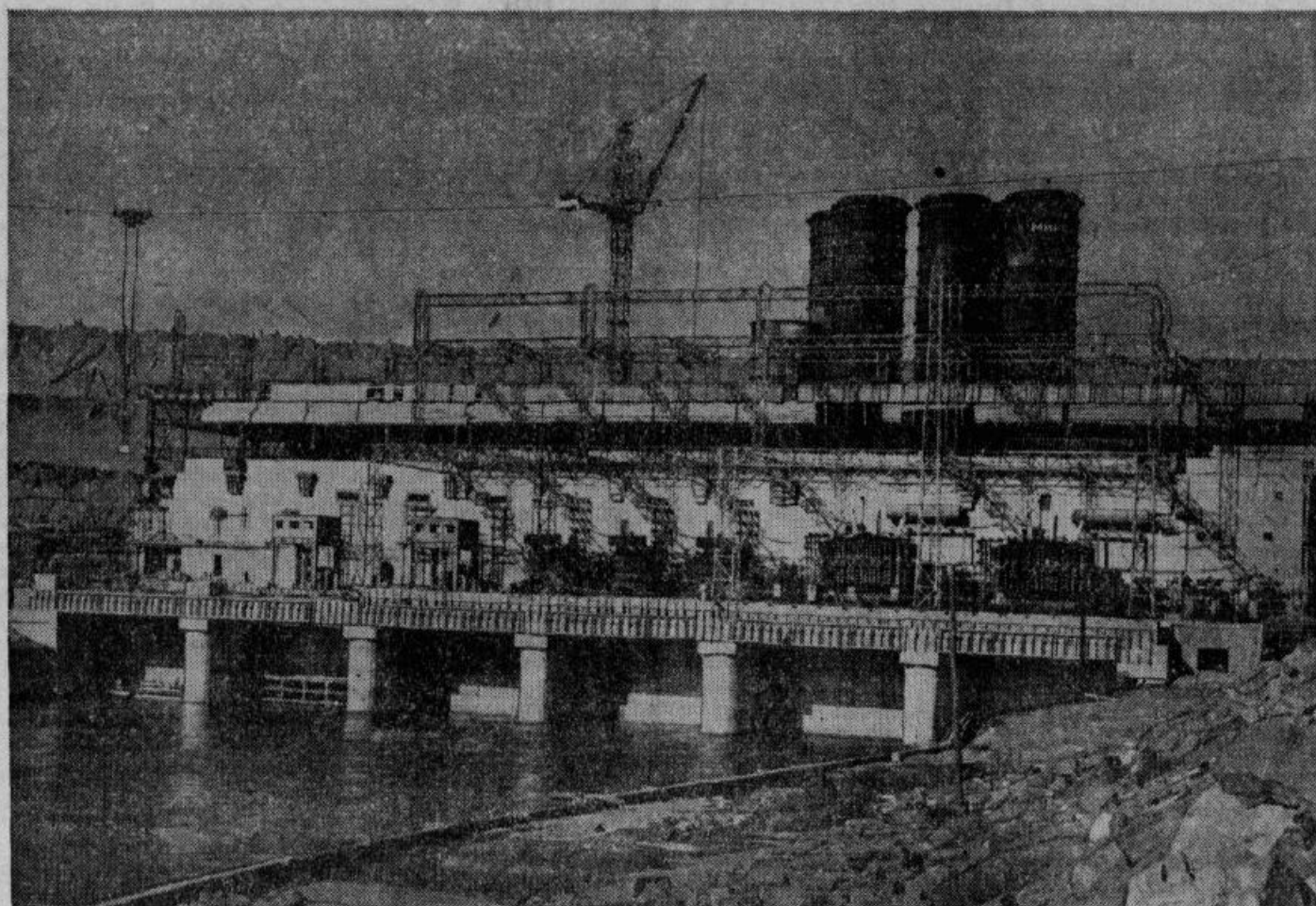
Pusgadsimta rūpnīcas korī

Liepājas rūpnīcas «Sarkana's metalurgs» viru kora vecākajam dalībniekam Z. Vanagam jau 75 gadi. Piecdesmit no tiem viņš dzied kori. Lai gan pašreiz Z. Vanags ir pensijā, tomēr viņš aktīvi piedalās rūpnīcas kora darbā. Rūpnīcas mākslinieciskās pasādarbības kolektīvs atzīmēja vecā strādnieka jubileju. Biedri viņu apveļēja puķēm un vērtīgam dāvanām.

Kultūras darbinieku seminārs

Rēzeknē

Rēzeknē notika starprajonu kultūras un izglītības testāžu darbinieku seminārs. Tajā piedalījās rajonu Kultūras nodaļu vadītāji, ciemu bibliotekāri un tautas namu vadītāji — pavisam 109 cilvēki. Semināra dalībnieki nolikaušās vairākas lekcijas, kas arī piedalījās praktiskās nodarbībās.

Vispārējais skats uz Mingēauras HES celtniecību Azerbaidžānā. Šīs dienas nodota ekspluatācijā pēdējā — sestā šīs elektrostacijas turbīna.

Architekti apspriež pilsētas laukuma apbūves projektu

Vieta, kur Leņina iela šķērso bijušā Rātslaukuma teritoriju, to no abām pusēm ietver dzeltenīgu dēļu žogi. Šeit sākie būvdarbi izraisījuši dzīvu interesi Rīgas darbaizdevus. Kādas ēkas pacelsies ap jauno laukumu, par kura izveidojumu līdz pēdējām laukam gan presē, gan dažādās diskusijās izteikts tik daudz vispretrunīgāko domu?

Atbildi sniedza šīs dienas notikumi laukuma projekta apspriešanās Latvijā Padomju architektu savienībā. Projekta autors arhitekts O. Tilmanis, sekmīgi risinot sarežģītās funkcionālās un iedzīvotāju mākslinieciskās problēmas, devās iespēju tūlītējai celtniecības izvērsšanai vienā no atbildīgākajiem pilsētas socialistiskās rekonstrukcijas meglu punktiem. Viņa darbu atzīnīgi novērtēti, apspriedē konstatēja, ka baidot mums ir projekts, kas vairāk vai mazāk pilnīgi atbilst visām izvirzītajām prasībām un reālajam celtniecības iespējām.

Balstoties uz iepriekšējo projektētāju pieredzi, autors laukumu brīvi paver pret Daugavu. Šādu risinājumu lielā mērā diktē jaunajam Daugavas tilta novietojums un apbūvei brīvās teritorijas ierobežotais

Nesen atklātais Čaikovska piemineklis pie Maskavas konservatorijas ēkas.

Jūrnieku tikšanās ar rakstnieku

Sakarā ar gatavošanos Padomju rakstnieku II kongresam tālbraucēja kuģa «Generalis Bagramjans» jūrnieki tikās ar rakstnieku I. Nagiskinu. Vienkārši un saprotami I. Nagiskins pastāstīja par padomju literatūras sasniegumiem un trūkumiem, par to, kā padomju rakstnieki pilda PSKP XIX kongresa lēmumus.

Apspriež jautājumus par tulkotās literatūras izdošanu

Sakarā ar gaidāmo otro Vissavienības padomju rakstnieku kongresu Maskavā 23. novembrī notika apspriede par tulkotās literatūras izdošanas jautājumiem. Tajā piedalījās Maskavas dzejnieki un prozaiķi, kas tulko PSRS

Ukrainas pasādarbības komponistu jaunrade

Lvovas pedagogs P. Rusanovskis iesūtījis Ukrainas Padomju komponistu savienības jauno autoru sekcijai dziesmu «Uz mūsu kopā ar tevi, Krievijā», veļitū nesaraujamajai krievu un ukraiņu tautas draudzībai. Pasādarbības komponists A. Salovs iesūtījis dziesmu

A. Brodeles «Dedzīgās sirdis» igauņu valodā

Igaunijas Valsts izdevniecība laidusi klajā A. Brodeles lugu «Dedzīgās sirdis» 3000 eksemplāru tirāžā. Lugu tulkojis L. Levalds.

Izdod K. Staņislavska Rakstus

Izdevniecība «Iskusstvo» izdevusi K. Staņislavska Kopoto rakstu pirmo sējumu. Tajā ietilpst darbs «Mana dzīve mākslā», kurā ir atsevišķas nodaļas, kas agrākajos izdevumos nav bijušas uzņemtas un tagad tiek publicētas pirmo reizi.

Lietuviešu tautas pasakas ķīniešu valodā

Sanchajā nesen iznācis ķīniešu valodā lietuviešu tautas pasaku krājums. Tajā ievietotas 39 pasakas, kuras no Maskavā izdotā krājuma tulkojis P. Lins. Ķīniešu izdevumam izmantotas padomju mākslinieka A. Lapteva ilustrācijas.

Pārrunās daudz uzmanības tika veltīta jautājumam par pozitīvo varoni padomju literatūrā. Jūrnieki dzīvi interesējās, kā rakstnieks radījis savu grāmatu «Bonivura sirds», kā arī par viņa turpmākajiem radošajiem nodomiem.

tautu un ārzemju autoru literāros darbus, kā arī izdevniecību darbinieki. Liela uzmanība tika veltīta dalrīliteratūras tulkojumu kvalitātei, tulkotāju kvalifikācijai un meistariem, kā arī izdevumu plānošanai.

korim «Braucam uz jaunapgūstamajām zemēm». Kora dziesmas saņemtas arī no Čarkovas, Odesas, Staļino, Nikolajevs un daudzu citu pilsētu pasādarbības komponistiem.

Pašreiz Ukrainā ir apmēram 300 pasādarbības komponisti.

Beigusies Vispasaules miera padomes sesija

Stokholmā 23. novembra vakarā beigusies darbu Vispasaules miera padomes sesija. Sesijas dalībnieki Vispasaules miera padomes sastāvā vienprātīgi leģēja:

Hose da Frotu Moreiru, parlamenta deputātu (Brazīlija); Alberto Kavalkanti, kinomākslas darbinieku (Brazīlija); Sezaru Dakorso, metodistu baznīcas vadītāju (Brazīlija); Jorisu Ivensu, kinomākslas darbinieku (Holande); Purbodiningratu, profesoru (Indonezija);

Siradžudinu Abasu, parlamenta musulmaņu grupas priekšsēdētāju (Indonezija); Nimo Foljarezi, profesoru (Itālija).

Pēc tam sesija pieņēma lēmumus un rekomendācijas. Sesijas dalībnieki vienprātīgi pieņēma:

Vispasaules miera padomes aicinājumu tautām — «Par visu Eiropas valstu sadarbības nodrošināšanu, lai organizētu to kopējo drošību»; Rezolūciju par stāvokli, kas radies dažādās Azijas daļās ārzemju spiediena dēļ un militāro bloku un koalīciju sistēmas iznākumā; Rezolūciju par stāvokli, kas radies Latīņamerikas valstīs sakarā ar ārzemju iejaukšanos nācijā iekšējās lietās; Rezolūciju par mieru mīlošo spēku cīņu par atbrīvošanos un par masveida iznīcināšanas ierocū aizliegšanu; Rezolūciju par stāvokli, kas radies atkarīgajās un pusatkarīgajās zemēs ārzemju spiediena dēļ un militāro bloku un koalīciju sistēmas iznākumā; Vispasaules miera padomes uzsaukumu par mieru mīlošo spēku pārstāvju Vispasaules Asamblejas sasaukšanu; Rekomendāciju par vispasaules miera aizstāvēšanas kustības organizatoriskajiem jautājumiem (iesniegusi organizatorisko jautājumu komisiju); Aicinājumu atzīmēt 1955. gada šādas izcili pasaules kultūras pārstāvju gadadienas: Silera nāves dienas 150 gadu atceri, Mickeviča nāves dienas 100 gadu atceri, Monteskjē nāves dienas 200 gadu atceri, Andersena dzimšanas 150 gadu atceri, Servantesa «Donkichota» pirmā izdevuma iznākšanas 350. gadadienu, Vitmena grāmatas «Zaļu lapas» pirmā izdevuma iznākšanas 100. gadadienu; Rekomendāciju jautājuma par vispasaules miera aizstāvēšanas kustības kultūras darbību (iesniegusi kultūras jautājumu komisiju).

Pirms sesijas slēgšanas gala vārdu teica sēdes vadītājs Lombardi. Atzīmējās vispasaules miera kustības panākumus, viņš konstatēja, ka tagad miera kustība ievirzījusies rīcības stadijā, kuras rezultāts ir kara izbeigšana Indokīnā un Korejā, kā arī «Eiropas aizsardzības asociācijas» izveidošanas plānu neieviešme. Cīnīsmies vēl neatlaidīgāk par mieru, teica Lombardi. Soreiz mūsu cīņu apgaismo ne tikai cerība, bet arī pārliecība.

Republikāniskajā Dziesmu svētku komisijā

S. g. 24. novembrī LPSR Kultūras ministrijā notika kārtējā Republikāniskās Dziesmu svētku komisijas sēde. Sēdes dienas kārtībā bija Rīgas rūpnīcu «VEF», «REZ», Vagonu rūpnīcas, Tirdzniecības un sabiedriskās ēdmāšanas darbinieku arodbiedrības republikāniskās komitejas, Republikāniskā tautas mākslas nama atskaite par gatavošanos 1955. gada Dziesmu svētkiem, kā arī daži organizatoriski jautājumi.

Tika atzīmēts, ka Republikāniskais tautas mākslas nams pēdējā laikā aktīvi palīdzējis lauku korim un deju kolektīviem. Šā gada rudenī noorganizēti 3 republikāniskie drīģentu semināri, kuros savas zināšanas papildinājuši 1200 diriģentu. Divos republikāniskajos deju kolektīvu vadītāju semināros vairāk nekā 900 deju kolektīvu vadītāji un dejotāji iemācījās, kā pareizi jāiestudē Dziesmu svētku repertuāra dejas. Noticis arī republikāniskais seminārs lietiskās un tēlotājas mākslas pasādarbības dalībniekiem un pulciņu vadītājiem. Notikuši arī vairāki starprajonu semināri. Lai popularizētu labāko pasādarbības pulciņu darba pieredzi, Republikāniskais tautas mākslas nams nesen izdevis 5 labāko pasādarbības pulciņu darba pieredzes aprakstus.

No minēto Rīgas rūpnīcu un arodbiedrību republikānisko komiteju vadošo darbinieku atsāktiem un debatēs izteiktajam kritiskajam piezīmēm izrietēja, ka rūpnīcās «VEF», «REZ», Vagonu rūpnīcā ir tirdzniecības uzņēmumu darbinieku vidū gatavošanās Dziesmu svētkiem notiek neapmierinoši. Rūpnīcā «VEF» krievu un latviešu jaunieši korī ir skaitā maz, tajos reti tiek iesaistīti rūpnīcas komjaunieši un jaunieši (no 3000 komjauniešiem pasādarbībā piedalās nepilni 10). Nav popularizētu labāko pasādarbības pulciņu darba pieredzi, Republikāniskais tautas mākslas nams nesen izdevis 5 labāko pasādarbības pulciņu darba pieredzes aprakstus.

Bez tam sēdē tika apspriests Dziesmu svētku krūšu nozīmes meīs un apstiprināti Notikumi par Dziesmu karu, deju kolektīvu, kā arī lietiskās un tēlotājas mākslas skatam.

SPORTA TEMA

Gunars Cīrulis

Latvijas
padomju
mākslinieku
darbu
rudens izstāde

A black and white photograph of a river flowing through a forested landscape. The river is calm, reflecting the surrounding trees and sky. The banks are covered in dense vegetation, including tall evergreen trees on the left and a mix of trees on the right. The sky is overcast.

Laikraksts «Literatūra un Māksla» iznāk reizi nedēļā. Redakcijas adrese, Rīga, Kr. Barona ielā 12. Telefons 21997. Runas stundas no plkst 10-14. Numurs maksā 40 kap. Abonēšanas maksa RbJ. 20,80 gadā.
Abonentus pieņem «Preses apvienība» Rīgā, Kirova ielā 41/43. Izdevējs Latvijas Laikrakstu un žurnālu izdevniecība Rīgā Pērseš ielā 10/12. Iespriests LPRRT 1 trij cīņās: Blaumans ielā 38 40 JT 27234